

บทที่ 8

ข้อค้นพบจากการวิจัยและข้อเสนอแนะทางวิชาการ

บทสรุปข้อค้นพบจากการวิจัย

คุณูปนิพนธ์เรื่องพัฒนาการของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออก: วิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นการวิจัยอำนาจทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง ภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นภายในภาคตะวันออก ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์และอาศัยการวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อวิจัยพัฒนาการการก่อรูปขึ้นของชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น และการตกผลึกของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกในปัจจุบัน
- การก่อรูปขึ้นของชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของภาคตะวันออกในปัจจุบันมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละจังหวัด ภายใต้บริบทแวดล้อมของจังหวัด เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ ฐานทางเศรษฐกิจ และบริบทการเมืองของแต่ละจังหวัด ชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในภาคตะวันออกไม่ได้ผูกขาดอยู่ที่ตระกูลคุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) เพียงคนเดียวตระกูลเดียว ตามความเชื่อและองค์ความรู้เดิมที่สังคมไทยเรารู้และเข้าใจกันมากกว่า 3 ทศวรรษ มาใช้เป็นกรอบอธิบายการเมืองท้องถิ่นในภาคตะวันออกอย่างยาวนานซึ่งไม่สอดคล้องกับความจริงที่ผู้วิจัย พบว่ามีกลุ่มชนชั้นนำในภาคตะวันออก มีลักษณะการกระจุกตัวของอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจอยู่ในกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองของแต่ละจังหวัดในรูปของตระกูลใหญ่ภายในจังหวัดเพียงไม่กี่ตระกูลที่เป็นผู้ที่ควบคุมและครอบงำอำนาจทางการเมือง มีการสถาปนาอำนาจจนตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด และมีผลสัมพัทธ์ต่อพฤติกรรมทางการเมือง ตลอดจนความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายใน

จังหวัดตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของตระกูลชนชั้นนำเพียงไม่กี่ตระกูลในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออก จากการวิจัยสามารถแบ่งลักษณะของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง และโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกอย่างเป็นระบบได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1 โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบข้าอำนาจเดียว

ลักษณะชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบข้าอำนาจเดียว

ในภาคตะวันออก มีการกระจุกตัวของอำนาจทางการเมืองในตระกูลใหญ่เพียงตระกูลเดียว ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นไปในลักษณะผูกขาดอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัดและระดับ ชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองมีข้อได้เปรียบจากการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งที่ผ่านกระบวนการสะสมทุนอย่างยาวนานจนมีฐานะมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เหนือกว่าตระกูลอื่น ๆ มีเครือข่ายทางการเมืองที่กว้างขวาง และมีฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของจังหวัด มีสายสัมพันธ์แนบแน่นกับข้าราชการในจังหวัด จนกลายเป็นเป็นผู้มีบารมี และทรงอิทธิพลทางสังคม และการเมืองจนเป็นเหตุให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จ (monopolistic politics) ในจังหวัด ภายใต้อำนาจของตระกูลและเครือข่ายพันธมิตรที่ตนเองสนับสนุน โดยปราศจากคู่แข่งทางการเมืองที่มีศักยภาพที่จะแข่งขันได้

อีกทั้งชนชั้นนำทางการเมืองในลักษณะนี้จะเป็นผู้กุมอำนาจในการตัดสินใจทั้งหมดทั้งที่เป็นทางการเมืองและไม่เป็นทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัด และในระดับชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ ในทุก ๆ หน่วยการศึกษาของจังหวัดแม้จะมีผู้บริหารสูงสุด เขาก็เป็นเพียงผู้บริหารเฉพาะในองค์กรนั้น ๆ เท่านั้น

แต่หากต้องทำการตัดสินใจจะต้องคอยปฏิบัติตามคำสั่งผู้มีอำนาจ และมีบารมีสูงสุดในจังหวัดนั้น ๆ โดยที่ฝ่ายอุปถัมภ์จะคอยเสนอผลประโยชน์ต่าง ๆ กลุ่มครอง และคอยไกล่เกลี่ยปัญหาให้กับผู้อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ และผู้อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ต้องตอบแทนด้วยการจงรักภักดี โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบข้าอำนาจเดียวนี้ ชนชั้นนำ นักการเมืองระดับชาติ นักการเมือง จะเป็นเครือข่ายเดียวกันจากการวิจัย พบว่าในภาคตะวันออกที่มีลักษณะ โครงสร้างอำนาจแบบข้าอำนาจเดียว ประกอบด้วย

1.1.1 จังหวัดชลบุรี: ตระกูลคุณปลื้ม

1.1.2 จังหวัดสระแก้ว: ตระกูลเทียนทอง

ทั้ง 2 จังหวัดมีกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่มีอิทธิพลอำนาจทางการเมืองสูงสุดเพียงกลุ่มเดียวภายใต้อิทธิพลของ 2 ตระกูลหลักใน 2 จังหวัด โดยตระกูลคุณปลื้มในจังหวัดชลบุรี และตระกูลเทียนทองในจังหวัดสระแก้ว ทั้ง 2 เป็นตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดที่ผ่านการสถาปนาอำนาจจนตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัด ในทางการเมือง พบว่า ทั้งสองตระกูลต่างมีอิทธิพลและมีผลสัมพัทธ์โดยตรงกับอำนาจการเมืองของจังหวัดที่มีโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบหัวเดียวเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางการเมือง สามารถควบคุมและครอบงำอำนาจทางการเมืองและพฤติกรรมการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนอย่างกว้างขวาง ทำให้การเมืองภายในจังหวัดไม่มีคู่แข่งทางการเมืองที่มีศักยภาพที่จะแข่งขันได้ เนื่องจากความมั่งคั่งจากฐานเศรษฐกิจการเมืองที่เข้มแข็งจากกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจอย่างยาวนาน ผสานกับกระบวนการสะสมทุนทางสังคมอย่างเข้มข้นต่อเนื่องจนเกิดบารมีและอิทธิพลทางการเมืองภายในจังหวัดเหนือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ

มีการสร้างกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง รวมทั้งเครือข่ายอุปถัมภ์และยกระดับสถาปนาตระกูลเป็นบ้านใหญ่ในจังหวัด ที่มีหน้าที่คอยคุ้มครองดูแลสมาชิกและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและมีการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างทั่วถึงในกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เงื่อนไขดังกล่าวทำให้ตระกูลคุณปลื้มแห่งจังหวัดชลบุรีและตระกูลเทียนทอง แห่งจังหวัดสระแก้วกลายเป็นตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง โดยมีแกนนำของตระกูลเป็นผูกขาดอำนาจการตัดสินใจสูงสุดทางการเมืองเพียงตระกูลเดียวในจังหวัด ตระกูลชนชั้นนำระดับจังหวัดเหล่านี้มีความพยายามรักษาอำนาจของตระกูลด้วยการสืบทอดอำนาจไปยังคนในตระกูล เช่น บุตร หลาน เครือญาติ รวมทั้งเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่ใกล้ชิดและจงรักภักดี ด้วยการสนับสนุนให้เข้าสู่อำนาจเมืองระดับต่าง ๆ ภายในจังหวัดอย่างต่อเนื่อง และมีการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เพื่อรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างตระกูลชนชั้นนำและเครือข่ายพันธมิตร โดยอาศัยองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นเวทีในการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง และมีกลไกอุปถัมภ์ที่เข้มแข็งกับประชาชน

โดยทั่วไป ลักษณะอำนาจมีการรวมศูนย์ที่บ้านใหญ่ เช่น บ้านใหญ่บางแสน (ตระกูล-คุณปลื้ม) บ้านใหญ่วัฒนานคร/วังน้ำเย็น (ตระกูลเทียนทอง)

1.2 โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองชั่วอำนาจ

ลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบ 2 ชั่วอำนาจของภาคตะวันออก พบว่า ลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบ 2 ชั่วอำนาจทางการเมืองมีลักษณะการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นเพียง 2 กลุ่ม (ตระกูล) ที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดในจังหวัดที่เป็นผู้ควบคุมและครองอำนาจทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน โดยกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในจังหวัด จึงเป็นการต่อสู้แข่งขันกันระหว่าง 2 ชั่วอำนาจภายใต้อิทธิพลของ 2 ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองที่ผ่านการสถาปนาอำนาจและตกผลึกเป็น โครงสร้างอำนาจของจังหวัด มากกว่าที่จะเปิดพื้นที่สาธารณะทางการเมืองให้กลุ่มต่าง ๆ เข้าไปต่อรองแข่งขันทางการเมืองในลักษณะสังคมพหุนิยมอย่างแท้จริง ลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบ 2 ชั่วอำนาจ จะมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นของ 2 ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองในทุก ๆ เวที ไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติหรือการเมืองระดับท้องถิ่น รูปแบบของการแข่งขัน มีทั้งที่ส่งคนในตระกูล เครือญาติ หรือสนับสนุนทรัพยากรทางการเมืองเครือข่าย-พันธมิตรทางการเมืองในตระกูล

โดยกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจมีความเข้มข้น เนื่องจากไม่มีกลุ่มใดที่มีอำนาจเหนือกลุ่มใดอย่างเด็ดขาดแต่ละกลุ่มต่างมีฐานทางเศรษฐกิจการเมืองที่เข้มแข็ง มีเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองในจังหวัดเท่า ๆ กัน และเป็นตระกูลที่เครือข่ายอุปถัมภ์เท่า ๆ ด้วยกันไม่มีกลุ่มใดที่มีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองสูงสุด เจื่อนไขดังกล่าว จึงทำให้กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองจึงมีความเข้มข้น กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจมีการแข่งขันกันทั้งก่อนการเลือกตั้งและภายหลังจากการเลือกตั้ง เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมือง ทั้งนี้ในบางกรณียังแบ่งพื้นที่เขตอิทธิพลทางการเมืองกันอย่างชัดเจน โดยการวิจัย พบว่า ในภาคตะวันออก มี 2 จังหวัด ที่มีลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบ 2 ชั่วอำนาจ ประกอบด้วย

1.2.1 จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.1.1 ตระกูลฉายแสง

1.2.1.2 ตระกูลตันเจริญ

1.2.2 จังหวัดนครนายก

1.2.2.1 ตระกูลกิตติธเนศวร

1.2.2.2 ตระกูลอิสระเสนารักษ์

ภายใต้โครงสร้างอำนาจดังกล่าวจะมีการแข่งขันช่วงชิงอำนาจทางการเมืองกันทุกสนามการเมือง ไม่มีกลุ่มใดมีอำนาจเหนืออีกกลุ่มอย่างเด็ดขาดต่างฝ่ายต่างมีท่าทีพยายามเอาชนะ เหนือฝ่ายหนึ่ง ภายใต้โครงสร้างอำนาจทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวจะมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นในช่วงการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น แม้ว่าการเลือกตั้งจะสิ้นสุดแล้วแต่การแข่งขันยังไม่สิ้นสุดแต่จะไปต่อสู้กันในสภาท้องถิ่น เพื่อชิงความได้เปรียบของกลุ่มและการสร้างฐานทางการเมือง ลักษณะของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มีการแบ่งเป็น 2 ขั้วอำนาจนี้ พบว่า กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองทั้ง 2 กลุ่มจะมีฐานทางเศรษฐกิจและการเมืองที่อยู่ในระดับที่เข้มแข็งไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบมากกว่ากัน

อย่างกรณีจังหวัดฉะเชิงเทราภายใต้การนำของ 2 ตระกูลใหญ่ คือ ตระกูลตันเจริญ และตระกูลฉายแสง หรือจังหวัดนครนายก ภายใต้อิทธิพลของ 2 ตระกูลประกอบด้วย ตระกูลกิตติธเนศวร และตระกูลอิสระเสนารักษ์ โดยตระกูลเหล่านี้ต่างมีต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางเศรษฐกิจการเมืองที่ผ่านการสะสมทุนมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน มีเครือข่ายการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเครือข่ายอุปถัมภ์ของตนรวมถึงสายสัมพันธ์กับกลุ่มนักธุรกิจและข้าราชการในจังหวัด ในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจในลักษณะนี้ ทำให้การแข่งขันทางการเมืองจึงมีมากกว่าลักษณะ โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบขั้วอำนาจเดียวอย่างจังหวัดชลบุรีและจังหวัดสระแก้ว

1.3 โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสามขั้วอำนาจ

โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสามขั้วอำนาจ ไม่ต่างจากลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบสองขั้วอำนาจ แต่เป็นการเพิ่มขึ้นของขั้วอำนาจเป็นสามขั้วอำนาจ หรือสามตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัดที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดภายในจังหวัด อำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดอยู่ภายใต้การครอบงำของสามตระกูล ที่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

โดยตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองทั้ง 3 ตระกูล ได้ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง จนเกิดบารมีและอิทธิพลทางการเมืองภายในจังหวัด มีการสร้างกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง รวมทั้งเครือข่ายอุปถัมภ์ของแต่ละตระกูลอย่างชัดเจน มีการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างทั่วถึงในกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตระกูล เงื่อนไผ่ดังกล่าวทำให้ตระกูลชนชั้นนำทั้งสามตระกูลได้สถาปนากลายเป็นตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างกว้างขวางและตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัด การวิจัย พบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีโครงสร้างอำนาจแบบสามขั้วอำนาจประกอบด้วย

1.3.1 จังหวัดระยอง

1.3.1.1 ตระกูลปิตุเตชะ

1.3.1.2 ตระกูลอรุณเวสสะเศรษฐ์

1.3.1.3 ตระกูลการุณ

1.3.2 จังหวัดปราจีนบุรี

1.3.2.1 ตระกูลวิลาวัลย์

1.3.2.2 ตระกูลภุมมะกาญจนะ

1.3.2.3 ตระกูลหงส์วิไล

ลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสามขั้วอำนาจมีผลสัมพันธ์ต่อกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดของแต่ละตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง การวิจัย พบว่า มีทั้งรูปแบบการแข่งขันต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง มีทั้งแบบเผชิญหน้าระหว่างแกนนำของตระกูลชนชั้นนำด้วยกันในสนามการเมืองภายในจังหวัดทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น หรือการต่อสู้ผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของแต่ละตระกูล โดยที่ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองจะสนับสนุนทรัพยากรทางการเมืองอยู่เบื้องหลัง โดยมีเป้าหมายหลักในการยึดกุมและขยายเขตอิทธิพลพื้นที่การเมืองของจังหวัดไว้ในเครือข่ายของตระกูลให้มากที่สุด

นอกจากรูปแบบการเผชิญหน้าของการต่อสู้ ในสนามการเมือง การวิจัยยังพบว่า ยังการประนีประนอมต่อรองทางการเมืองระหว่างตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองภายในจังหวัด มีการแบ่งสรรพื้นที่ทางการเมืองตามเขตอิทธิพลทางการเมืองของแต่ละตระกูล กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของตระกูลชนชั้นนำและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของแต่ละตระกูลการต่อสู้แข่งขันระหว่างในทุก ๆ เวทีการเมืองภายในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นเนื่องจากแต่ละตระกูลต้องการขยายเขตอิทธิพลและพื้นที่การเมือง

กรณีที่สามชั่วคราวอำนาจของตระกูลชนชั้นนำไม่สามารถประนีประนอมต่อรองทางการเมืองกันได้ ภายในกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจกันได้จะมีความขัดแย้งกันสูงมากนำไปสู่กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจมีความเข้มข้น รุนแรง หรือการความขัดแย้งภายในโครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดระยะยาว แต่ในกรณีที่ชั่วคราวทั้งสามตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองภายในจังหวัดสามารถต่อรองประนีประนอมกันได้ มักจะมีการแบ่งพื้นที่ตามเขตอิทธิพลทางการเมืองของแต่ละตระกูล หรืออาจจะมีการชั่วคราวทางการเมืองภายในจังหวัดของตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง

1.4 โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบไม่มีชั่วคราวที่ชัดเจน

ลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่ไม่มีชั่วคราวที่ชัดเจนเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบจากการวิจัยโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออก โดยมีสาระสำคัญโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่ไม่มีชั่วคราวที่ชัดเจน คือ ไม่มีชั่วคราวหรือตระกูลใดในจังหวัด สามารถควบคุมและครอบงำอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดได้อย่างเบ็ดเสร็จ เนื่องจากแต่ละกลุ่มการเมืองยังมีข้อจำกัดในด้านการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมือง การสะสมทุนทางสังคม เครือข่ายอุปถัมภ์ และเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองยังไม่มีเอกภาพเพียงพอและมีความเข้มแข็งพอที่จะสามารถสถาปนาขึ้นเป็นชั่วคราวที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองภายในจังหวัดได้

จากข้อจำกัดข้างต้นซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสถาปนาชั่วคราวของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองให้เป็นบ้านใหญ่ทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลเพื่อเข้าไปครอบงำและควบคุมอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด เงื่อนไขดังกล่าวมีผลสัมพันธ์กับ

กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของกลุ่มอำนาจภายใต้โครงสร้างอำนาจแบบไม่มีขั้วอำนาจที่ชัดเจน เนื่องจากกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของกลุ่มอำนาจที่ยังไม่เข้มแข็งมีความจำเป็นต้องจับเป็นพันธมิตรชั่วคราวในกระบวนการต่อสู้เข้าสู่อำนาจการเมืองในจังหวัด การจับมือเป็นพันธมิตรชั่วคราวของขั้วอำนาจที่หลากหลายภายใต้โครงสร้างอำนาจแบบไม่มีขั้วอำนาจที่ชัดเจน การจับมือเป็นพันธมิตรทางการเมืองในลักษณะชั่วคราวมีลักษณะเป็นกลุ่มอำนาจทางยุทธศาสตร์ (strategic power group) กล่าวคือ เป็นการพยายามร่วมมือกันของกลุ่มอำนาจหลายกลุ่มในจังหวัดรวมตัวเป็นพันธมิตรชั่วคราวในการเข้าสู่อำนาจ การวิจัย พบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีโครงสร้างอำนาจแบบไม่มีขั้วอำนาจที่ชัดเจนประกอบด้วย

1.4.1 จังหวัดตราด

1.4.2 จังหวัดจันทบุรี

การที่ไม่มีขั้วอำนาจใดภายใต้โครงสร้างอำนาจในจังหวัดที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดและ สามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดได้สมบูรณ์ เป็นผลให้อำนาจการเมืองมีลักษณะกระจายยังขั้วอำนาจทางการเมืองที่หลากหลายเกิดพันธมิตรทางการเมืองใหม่ ๆ ในสนามการแข่งขันเพื่อเข้าสู่อำนาจกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดไม่มีความรุนแรงเท่ากับโครงสร้างแบบสองหรือโครงสร้างอำนาจแบบสามขั้วอำนาจ เพราะอำนาจทางการเมืองไม่ได้ผูกขาดอยู่กับชนชั้นนำกลุ่มใดหรือตระกูลใดเป็นพิเศษ กระบวนการการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองยังเป็นอิสระต่อกันมากจนไม่ทราบว่า ใครมีอำนาจเหนือกว่าใคร โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่ไม่มีขั้วอำนาจชัดเจนเป็นแบบแผนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีการต่อสู้แข่งขันของกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ยังมีอิสระต่อกันมากไม่ผูกขาดอยู่กับกลุ่มหรือตระกูลใดตระกูลหนึ่งอย่างเด็ดขาด การรวมตัวเป็นพันธมิตรชั่วคราวในการเข้าสู่อำนาจจึงเป็นหนทางในกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

2. เพื่อวิจัยกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของกลุ่มชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน

ตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อนที่จะเข้ามามีอำนาจทางการเมืองและสถาปนาตระกูลจนมีฐานะเป็นบ้านใหญ่ทางการเมืองในจังหวัดต่าง ๆ

ของภาคตะวันออก จนมีอำนาจในการควบคุมครอบงำพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนจนตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจระดับจังหวัด การวิจัย พบว่า กลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน จนมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจกลายเป็นนายทุนท้องถิ่น เป็นกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและได้แปรความร่ำรวยและสถานภาพสูงทางเศรษฐกิจให้กลายเป็นอำนาจทางการเมืองจังหวัด

โดยกลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองท้องถิ่นในภาคตะวันออกได้ผ่านการสถาปนาตัวจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจในขั้นเบื้องต้น (primitive accumulation) บนฐานทรัพยากรในท้องถิ่นที่ตระกูลสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตได้ดีกว่าประชาชนโดยทั่วไป เช่น การบุกรุกที่ดินเพื่อทำการผลิตไร่ขนาดใหญ่ การบุกรุกถมทะเลเพื่อสร้างร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น ขณะเดียวกันนายทุนท้องถิ่นก็ต้องแสวงหาอำนาจทางการเมืองสำหรับตนเองมากขึ้นในการประกอบช่วยการประกอบการธุรกิจในการกระบวนการสะสมทุนเป็นจุดเริ่มต้นที่ให้นายทุนท้องถิ่นเข้าสู่อำนาจทางการเมืองจากการกระจุกตัวของรายได้ทรัพย์สินและความมั่งคั่งของตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองก็จะนำไปสู่การกระจุกตัวของอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดและกลายเป็นผู้ควบคุมและครอบงำอำนาจการเมืองในจังหวัดในภาพรวม เนื่องจากชนชั้นที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องใช้อำนาจทางการเมืองมาเพื่อปกป้องและผลิตซ้ำกระบวนการสะสมทุนที่ดำรงอยู่

ในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของนายทุนท้องถิ่นยังมีการใช้อิทธิพลในการควบคุมทรัพยากรและสิทธิเหนือประชาชนทั่วไป ซึ่งทำให้กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองมีลักษณะแตกต่างออกไปจากประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัด ในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจที่กลุ่มชนชั้นนำยังได้นำอำนาจทางการเมืองและอิทธิพลมาเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจนอกจากปัจจัยการผลิตอย่างอื่น

หลังจากกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัด ได้ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจจนเกิดความมั่งคั่งและเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ของจังหวัด ในการทำการผลิตซ้ำการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของตระกูล กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองได้อาศัยกลไกอำนาจทางการเมือง โอกาสทางการเมืองเข้าไปควบคุม

แทรกแซง หรือรับรู้ข้อมูลเชิงนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่รัฐที่จะเกิดขึ้นในเขตอิทธิพลทางการเมืองของตนเอง เช่น กว๊านซื้อที่ดินเพื่อรองรับการพัฒนาของรัฐ เช่น การตัดถนนเส้นทางยุทธศาสตร์ การสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ การสร้างเขตพื้นที่อุตสาหกรรม ศูนย์กำจัดขยะรวม ฯลฯ

โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐที่ลงมาในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออก เป็นโอกาสสำคัญของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เข้าถึงข้อมูลการพัฒนาของรัฐได้รวดเร็วกว่าประชาชนโดยทั่วไป อาศัยโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในการสร้างกำไรภายใต้กระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดในรูปแบบต่าง เช่น กว๊านซื้อที่ดิน รับเหมาก่อสร้าง พัฒนาที่ดิน เพื่อสร้างกำไรแก่กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในระดับจังหวัด

การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อเอื้อกูลการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในหลายกรณี การวิจัย พบว่า กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เข้าไปมีอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดต่าง ๆ กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองยังเป็นผู้ที่สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดร่วมกับข้าราชการที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

รวมทั้งการวางนโยบายการพัฒนาจังหวัดผ่านองค์กรปกครองท้องถิ่นที่กลุ่มชนชั้นนำเข้าไปมีอำนาจโดยตรงหรือสามารถควบคุมอำนาจผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเงื้อมมือดังกล่าวนำไปสู่การสภาวะผลประโยชน์ทั้งซับซ้อนในท้องถิ่น (local conflict of interest) เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นนำ เนื่องจากโครงการพัฒนาระดับจังหวัดที่ผ่านองค์กรปกครองท้องถิ่น

โดยเฉพาะโครงการรับเหมาก่อสร้างในโครงการพัฒนาของรัฐระดับจังหวัด หรือในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เป็นทั้งผู้บริหาร-องค์กรปกครองท้องถิ่น จะเป็นผู้ดำเนินรับเหมาก่อสร้างเอง หรือในบางโครงการกระจายแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองเพื่อรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นการสร้างกำไรในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจแก่กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน รวมทั้งกรณี

การหักเปอร์เซ็นต์ การหักหัวคิว ของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในโครงการ
รับเหมาก่อสร้างภายในจังหวัดที่ตนเองมีอำนาจ

นอกจากนี้การวิจัย พบว่า ความแข็งแกร่งของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง
ระดับจังหวัดในภาคตะวันออก นอกจากสถาปนาตัวมาจากความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ
ในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและอำนาจทางการเมืองที่เขาไปควบคุม
และครอบงำอำนาจทางการเมืองเพื่อการผลิตซ้ำการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ

ความแข็งแกร่งของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัด เกิดจาก
การสร้างกลไกอุปถัมภ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้คนกลุ่มนี้ได้รับประโยชน์จากการข้องเกี่ยว
และความสัมพันธ์และความชอบธรรมที่มีมาตั้งแต่เดิมและมีรากฐานอยู่กับสังคม
หรือที่เรียกว่า การสะสมทุนทางสังคม (social capital) มาเสริมสร้างฐานทางสังคม
ให้แข็งแกร่งของตระกูลชนชั้นท้องถิ่นยิ่งขึ้น

การสะสมทุนทางสังคม เป็นกระบวนการภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของคน
ที่อยู่บนฐานของความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน เสียสละ เชื่อมมั่นศรัทธา
ไว้วางใจกัน และพฤติกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมไทย
ได้อย่างลงตัว กระบวนการสะสมทุนทางสังคมเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ
สำคัญภายในท้องถิ่น การสะสมทุนทางสังคมของกลุ่มชนชั้นนำในจังหวัดได้เชื่อมโยง
กับความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่มีค่านิยมในการตอบแทนบุญคุณซึ่งเป็นการแลก-
เปลี่ยนแบบไม่เท่าเทียมกันในจังหวัด

โดยมีกลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัดที่ผ่านกระบวนการ
การสะสมทุนทางเศรษฐกิจและเริ่มมีอำนาจทางการเมืองได้สถาปนาตัวเป็นบ้านใหญ่
ในจังหวัด มีหน้ามีปากปองดูแล ช่วยเหลือ กระจายผลประโยชน์เศรษฐกิจการเมืองแก่
เครือข่ายพันธมิตร นำไปสู่สภาพความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันมีลูกพี่และลูกน้อง
ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำ
ทางการเมืองระดับจังหวัดโดยการสะสมทุนทางสังคมผ่านกลไกอุปถัมภ์ มีขอบเขต
เครือข่ายที่กว้างขวางทั้งเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง การช่วยเหลือชาวบ้านประชาชน
โดยทั่วไป ภาคสังคม ส่วนราชการ และศาสนาในพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่ประชาชนมองการช่วยเหลือจากกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองนั้นเป็นเรื่องปกติและในขณะเดียวกันประชาชนก็มีความคาดหวังต่อกลุ่มชนชั้นนำในลักษณะดังกล่าวมากกว่า ที่จะให้เป็นตัวแทนของเขาในทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว จากกรณีศึกษาของผู้วิจัย พบว่า กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องจ่ายเงินปีละ 5-100 ล้านบาท ในการช่วยเหลือประชาชนในเขตพื้นที่ฐานอำนาจทางการเมืองของตน เพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์และรักษาเครือข่ายฐานอำนาจทางการเมืองต่อประชาชนในพื้นที่

การอุปถัมภ์ของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองเกิดขึ้นหลายรูปแบบ เช่น การประกันตัวในคดีความต่าง ๆ เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งในท้องถิ่น ฝากคนเข้าทำงานในองค์กรภาครัฐและเอกชนในพื้นที่อำนาจของกลุ่มชนชั้นนำ ฝากเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย ให้เงินสนับสนุนในรูปแบบให้เปล่า เช่า ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าที่ดิน งานวัด งานสังคมในรูปแบบโยกย้ายข้าราชการในระดับต่าง ๆ ที่ตนเองมีเครือข่าย รวมทั้งจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองให้เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง และกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองยังได้อาศัยกลไกของระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการสร้างอิทธิพลและเครือข่ายอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นของกลุ่มชนชั้นนำในการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองให้คนในเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ทำให้บทบาทและสถานภาพของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้

3. เพื่อศึกษาการสถาปนาอำนาจและการจัดองค์กรของชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน

การสถาปนาอำนาจและการจัดองค์กรของชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองฐานของครอบครัวเป็นแกนหลักในการสถาปนาอำนาจของชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองโดยอาศัยระบบกงสี ซึ่งการวิจัย พบว่า เป็นฐานทางวัฒนธรรมการจัดการครอบครัวของกลุ่มคนเชื้อสายจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ระบบกงสี

เป็นระบบการจัดการครอบครัวของคนจีน ภายใต้อำนาจสัมพันธไมตรีที่อาศัครอบครัวยุคใหม่
เป็นองค์กรในการบริหารจัดการ เป็นระบบการบริหารจัดการที่นิยมใช้กันในกลุ่มคน
เชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในราว คริสตศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

โดยระบบกตัญญูจะมีระบบการบริหารจัดการที่มีการแบ่งงานกันทำ รับผิดชอบ
ของสมาชิกครอบครัว โดยมีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด เช่น พ่อ แม่ พี่ ๆ
และจะมีการแบ่งภาระกันในการทำงานเป็นส่วน ๆ หรือกิจกรรมตามแต่จะมีการแบ่งกัน
ในการทำงาน ระบบกตัญญู เป็นระบบการจัดการครอบครัวที่มีความสำคัญในวิถีชีวิตของ
ชาวจีนสันนิษฐานว่า มีรากของการก่อเกิดมาจากการที่พวกเกษตรกร และชาวประมง
ทางตะวันออกเฉียงใต้ของจีน เอาข้าวของต่าง ๆ รวมไปถึงแรงงานมารวมกันใช้เป็น
ส่วนรวม เพื่อให้ได้ผลผลิตมากและแบ่งปันกันภายในครอบครัว ต่อมาขยายกิจกรรม
ทางเศรษฐกิจในครอบครัวจึงมีความหมายเพิ่มเติมถึง กองกลางของบ้าน หุ่นส่วน บริษัท
เพียงแต่ยังไม่ปรากฏในเรื่องของการเมือง

แม้ว่าในระยะต้นระบบกตัญญูไม่ถูกนำมาใช้เป็นองค์กรบริหารจัดการกิจกรรม
ทางการเมือง แต่การวิจัย การสถาปนาอำนาจของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองในภาค
ตะวันออก พบว่า กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองได้อาศัยฐานจากครอบครัวและระบบกตัญญู
มาประยุกต์ใช้ในทางการเมืองการสถาปนาอำนาจของตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง
ระดับจังหวัดในภาคตะวันออก เช่น การวางแผนทางการเมือง การวางตัวผู้สมัครเพื่อเข้าสู่
อำนาจทางการเมือง การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทาง
การเมือง การวางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง
ในจังหวัด ต่างอาศัยฐานจากครอบครัวในการบริหารจัดการทั้งสิ้น โดยเฉพาะบทบาท
การตัดสินใจและการควบคุมอยู่หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด

ทั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัย ภูมิหลังของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง
ระดับจังหวัดในภาคตะวันออก เนื่องการวิจัยของผู้วิจัย พบว่า ตระกูลชนชั้นนำทาง
การเมืองระดับจังหวัดในภาคตะวันออก เนื่องจากต่างเป็นคนเชื้อสายจีนที่บรรพบุรุษ-
อพยพมาจากประเทศจีนมาทั้งสิ้น การสถาปนาอำนาจทางการเมืองและการจัดองค์กร-
ชนชั้นนำของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดในภาคตะวันออก นอกจากอาศัย
ระบบกตัญญูในการสถาปนาอำนาจและการจัดองค์กรชนชั้นนำทางการเมือง การยกระดับ

เพื่อควมมีเอกภาพและเข้มแข็งของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง การวิจัย พบว่าตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองได้อาศัยระบบเครือญาติเป็นส่วนประกอบหลักของการสถาปนาอำนาจทางการเมืองและการจัดองค์กรชนชั้นนำ ด้วยการสนับสนุนคนในตระกูล เช่น พี่ น้อง ภรรยา บุตร หลาน เข้าสู่อำนาจทางการเมืองเพื่อกุมอำนาจการเมืองในระดับจังหวัดเพื่อการเสริมฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลและเกื้อกูลกับกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ

กลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดในภาคตะวันออกได้อาศัยโอกาสทางเศรษฐกิจการเมืองของตระกูลที่เหนือกว่ากลุ่มพลังการเมืองอื่น ๆ ในจังหวัด ในจังหวัดที่รัฐไทยพยายามพัฒนาระบอบประชาธิปไตยโดยการกระจายอำนาจยังท้องถิ่นเงื่อนไผ่ดังกล่าวจึงเป็นช่องทางและโอกาสสำคัญของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองที่อาศัยความได้เปรียบทางเศรษฐกิจการเมืองของตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองผลักดันเครือญาติเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ในจังหวัด เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่เศรษฐกิจหลักของจังหวัด รวมถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

เพื่อการวางรากฐานการเมืองระดับชาติของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองเกิดระบอบประชาธิปไตยแบบสืบทอดอำนาจในกลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง หรือที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบกรรมพันธุ์ หรือประชาธิปไตยของตระกูล (heredity democracy) ปรากฏเด่นชัดในภาคตะวันออก จากการวิจัยของผู้วิจัยจากความได้เปรียบจากฐานเศรษฐกิจการเมืองของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองในจังหวัด ทำให้พื้นที่การเมืองภายในจังหวัดยังเต็มไปด้วยการเล่นพรรคเล่นพวกและระบบเครือญาติและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

อำนาจรัฐไทยที่กระจายไปยังท้องถิ่นยังคงถูกควบคุมโดยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นสาระสำคัญ แม้ว่ารูปแบบของการแข่งขันทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปจากการต่อสู้แย่งชิงในระบบราชการ มาเป็นการต่อสู้แย่งชิงในการเลือกตั้ง แต่เนื้อแท้ของการแข่งขันยังคงเหมือนเดิมของกลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง นอกจากนี้การวิจัย ยังพบว่า การสถาปนาอำนาจทางการเมืองและการจัดองค์กรชนชั้นนำของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองนอกจากสนับสนุนเครือญาติเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

ในจังหวัด ยังได้มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง หรือที่เรียกว่า เครือข่ายอำนาจ โดยกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง มีความเชื่อมโยงกันบนผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจการเมืองอย่างลงตัวของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำและยังไปเชื่อมโยงสัมพันธ์กับ เครือข่ายนอกองค์กรอีก เช่น กลุ่มนายทุนที่เข้ามาลงทุนในจังหวัด กลุ่มการเมืองระดับชาติ และกลุ่มทหาร กลุ่มอิทธิพลมืด เป็นต้น

ตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในจังหวัดและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง หรือที่เรียกว่า เครือข่ายอำนาจจะเข้ามามีอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด และทำการผลิตซ้ำการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเข้มข้นผ่านอำนาจทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ โดยตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในจังหวัดและเครือข่าย-พันธมิตรทางการเมือง จะมีการเกาะกลุ่มอยู่ในแวดวงเดียวกันที่เรียกกลุ่มชั่วอำนาจ และจะแสดงบทบาทกระทำการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองภายในจังหวัด จนก่อให้เกิดโครงสร้างอำนาจขึ้นมาภายในจังหวัด โครงสร้างอำนาจจึงมีลักษณะ เป็นแบบแผนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างกลุ่มผู้สถาปนา คือ ตระกูลชนชั้นนำ และพันธมิตรและประชาชนทั่วไปในจังหวัด กลายเป็นแบบแผนทางการเมืองภายใน จังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ฐานอำนาจ เครือข่ายหลายองค์กรที่เชื่อมโยง กัน

4. เพื่อศึกษากระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดต่าง ๆ ของกลุ่มชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่น ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน

กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง กล่าวคือ กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มต้นจากการเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมืองระดับชาติ พรรคการเมือง ที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่อิทธิพลการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัด มักขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากจากกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในฐานะหัวคะแนนหลัก

โดยกลุ่มนักการเมืองระดับชาติ พรรคการเมือง ต่างมีกลไกของระบบราชการในพื้นที่รับรู้ถึงบารมีชื่อเสียงของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองเหล่านี้เป็นอย่างดี ในกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของบรรดานักการเมืองจึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกเครือข่ายของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนมีชื่อเสียงและบารมีเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมระดับจังหวัด

เนื่องจากกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัดเหล่านี้จะมีภาคปฏิบัติทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น งานพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด การเข้าไปร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น ประชานลูกเสือชาวบ้านระดับจังหวัด ประชานหอการค้า สมาคมการกุศลระดับจังหวัด การช่วยเหลืองานราชการทั้งในรูปแบบต่าง ๆ และเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของจังหวัดได้รับการยกย่องในฐานะบ้านใหญ่ผู้มากล้นด้วยบารมีระดับจังหวัด

กลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัดกับนักการเมืองระดับชาติ (ส.ส. รัฐมนตรี) เป็นความสัมพันธ์ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ภายใต้ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างนักการเมืองบรรดากลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดมีการเกื้อกูลต่อกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดที่จะได้รับผลประโยชน์ทั้งด้านรายได้ อิทธิพล อภิสิทธิ์ การสัมปทานทรัพยากรต่าง ๆ ในจังหวัด จากเครือข่ายนักการเมืองที่กุมอำนาจรัฐเป็นโอกาสและช่องทางสำคัญของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดในการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวทำให้กระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดได้เปรียบกว่าประชาชนโดยทั่วไป จากการเริ่มต้นช่วยเหลือเป็นหัวคะแนนกับนักการเมืองระดับชาติ ได้สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดและมีผลสัมพันธ์กับกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัด จนกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดเริ่มที่จะเห็นความจำเป็นของการมีอำนาจการเมืองต่อกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของตระกูล จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่กลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดสนใจที่จะเข้าสู่อำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด และด้านหนึ่งก็เป็นความลงตัวในการเมืองระดับชาติของประเทศไทย ที่บรรดานักการเมือง-

เมืองและ พรรคการเมืองต่างต้องการ ส.ส. เข้าสังกัดพรรคจำนวนมากที่สุดเพื่อเป็น
แกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล

เงื่อนไขดังกล่าวทำให้พรรคการเมืองที่ต้องการเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล
จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายอำนาจกับกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัด โดยการชักชวนให้บรรดา
ชนชั้นนำระดับจังหวัดเข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติ เพราะโอกาสในการได้รับชัยชนะ
ในสนามการเลือกตั้งของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งมีสูงมากกว่า
ประชาชนทั่วไป กลายเป็นความลงตัวของผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายได้รับการเข้าสู่
อำนาจทางการเมือง ซึ่งเราจะพบได้อย่างชัดเจนในระบบการเมืองไทย บรรดา ส.ส.
ในจังหวัดต่าง ๆ หากวิจยภูมิหลัง จะพบว่า ส.ส. เหล่านั้นต่างมาจากชนชั้นนำระดับ
จังหวัดทั้งสิ้น

หลังจากกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดเข้าสู่อำนาจทางการเมือง เป็นจุดเริ่มต้น
สำคัญในการสถาปนาอำนาจของตระกูลชนชั้นนำ เพื่อก้าวขึ้นเป็นตระกูลชนชั้นนำ
ทางการเมืองระดับจังหวัดโดยการสนับสนุนเครือญาติ พี่ น้อง ลูก หลาน ภรรยา ลูกสะใภ้
เข้าสู่อำนาจทางการเมือง

การเมืองในระดับต่าง ๆ ภายในจังหวัด เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ผู้บริหารและสมาชิกองค์กรปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่น
(กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) รวมถึงตำแหน่งทางสังคมอื่น ๆ ในจังหวัด

การสถาปนาอำนาจของชนชั้นนำระดับจังหวัดนอกจากอาศัยเครือญาติ การวิจย
ยังพบว่า กลุ่มชนชั้นนำได้มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ในพื้นที่ต่าง ๆ
ของจังหวัด โดยกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทาง
การเมือง และการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ในจังหวัด นำไปสู่การก่อรูปขึ้นขององค์กร-
ชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดภายใต้อิทธิพลของตระกูลใหญ่ในจังหวัด เข้ายึดครอง
พื้นที่อำนาจทางการเมืองไว้ในกลุ่มของตนเองให้มากที่สุด เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
การเมืองของตระกูลชนชั้นนำและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง การวิจย พบว่า องค์กร-
ชนชั้นนำของตระกูลชนชั้นนำระดับจังหวัดที่ถูกสถาปนาอำนาจและตกผลึกเป็น
โครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด ดำรงอยู่ได้ด้วยการกระจายผลประโยชน์
ทางเศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง อย่างต่อเนื่องเป็นกลไกสำคัญ

ในการหล่อเลี้ยงให้องค์กรชนชั้นนำการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมือง แก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองผ่านปกครองท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยการสนับสนุน เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ท่ามกลางกระแสการกระจาย อำนาจและระบบธุรกิจการเมืองที่ขยายตัวจากระดับชาติเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น ผู้บริหาร- องค์กรปกครองท้องถิ่นกลายเป็นตัวแทนของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง ในหลาย กรณีการวิจัย พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ชนะการเลือกตั้งมาจากการสนับสนุน จากกลุ่มตระกูลชนชั้นนำผู้มีอำนาจทางการเมืองในกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจ ทางการเมืองทั้งในรูปแบบที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย เช่น สนับสนุนทรัพยากรทางการเมือง เครือข่ายห้วคะแนน เครือข่ายฐานคะแนนเสียง เงิน อิทธิพลมืด เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ ในกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

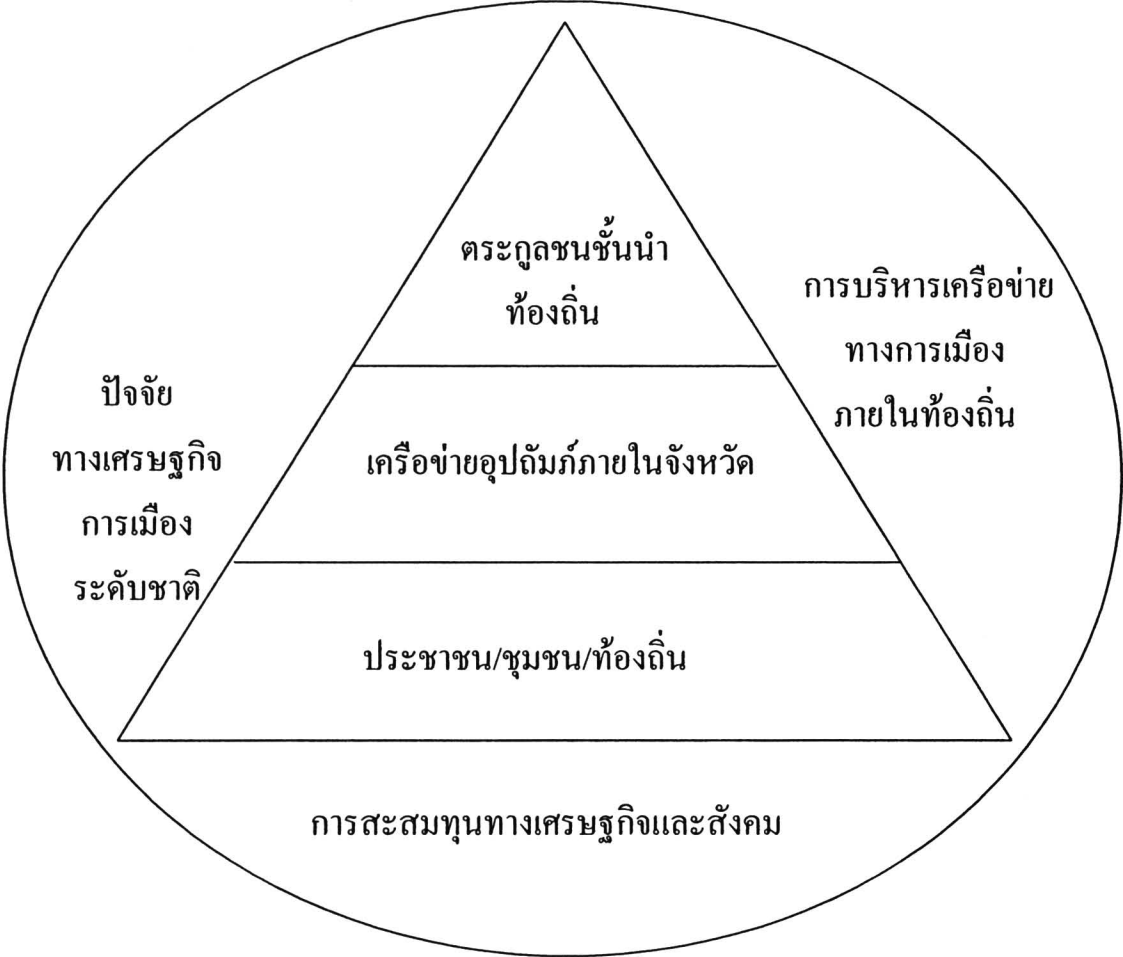
องค์กรปกครองท้องถิ่นจึงถูกแปรรูปและเกิดสภาพผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) ระหว่างประชาชนกับกลุ่มตระกูลชนชั้นนำระดับจังหวัด เพราะด้านหนึ่งองค์กรปกครองท้องถิ่นกลายเป็นแหล่งสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมือง ของตระกูลชนชั้นนำและกระจายผลประโยชน์ทางเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เมื่อองค์กรปกครองท้องถิ่นตกอยู่ในอำนาจของตระกูลชนชั้นนำระดับจังหวัดและ เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เป็นผลให้การกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์กร- ปกครองท้องถิ่นในจังหวัดส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนฐานของกระบวนการของการทำธุรกิจ การเมือง โดยมีแบบแผนการดำเนินงานในลักษณะ ที่เรียกว่า “โครงการเศรษฐกิจ เพื่อหาเงิน โครงการสังคมเพื่อหาเสียง โครงการวัฒนธรรมเพื่อสร้างทุนทางสังคม”

โดยการขับเคลื่อนโครงการทางเศรษฐกิจของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำระดับ จังหวัดและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองจะใช้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนโครงการทางเศรษฐกิจนั้นมีเป้าหมายเพื่อเล่นการเมือง แบบธุรกิจการเมือง คือ มีการเอาเงินจาก อบจ. มาเพื่อซื้อเสียงหรือหาเสียงในรูปแบบ ต่าง ๆ ในกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและรักษาอำนาจทางการเมือง เช่น ทำถนน ไฟฟ้า น้ำประปา มีสิ่งก่อสร้างของชุมชน

ในขณะเดียวกันโครงการทางเศรษฐกิจก็เป็นการถอนทุนหลังจากที่ได้รับ ตำแหน่งจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลงภายใต้ระบบธุรกิจการเมืองในท้องถิ่น

ส่วนโครงการทางสังคมในจังหวัดที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ โครงการทางด้านการศึกษา โครงการช่วยเหลือผู้ติดโรคเอดส์ โครงการเบี้ยคนชรา และโครงการช่วยเหลือผู้พิการ การขับเคลื่อนโครงการทางวัฒนธรรมของนักการเมืองในกลุ่มตระกูลชนชั้นนำระดับจังหวัดและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เป็นโครงการที่ยังมีการจัดทำและได้รับการขับเคลื่อนค่อนข้างน้อยยกเว้นเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ทำกันเป็นประจำปี โครงการวัฒนธรรมเท่าที่มีอยู่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างภาพพจน์หรือทุนทางสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงให้แก่ชาวบ้านและฟื้นฟูคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

จากการวิจัย ของผู้วิจัยจึงสามารถสรุปเป็นตัวแบบ (model) หรือทฤษฎีระดับพื้นที่ในการวิเคราะห์การก่อรูปของชนชั้นนำทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

ภาพ 2 ตัวแบบ (model) การอธิบายการก่อรูปของชนชั้นนำทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออก

ตัวแบบในการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสรุปจากข้อค้นพบในการวิจัย คุณลักษณะของผู้วิจัย ทำให้เราเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เงื่อนไขการก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออกและการตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น นั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นลอย ๆ ท่ามกลางสุญญากาศ โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นแต่อย่างใด จากตัวแบบในการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสรุปจากข้อค้นพบในการวิจัย คุณลักษณะของผู้วิจัยสามารถอธิบายการก่อรูปขึ้นของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองและการตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น ได้ดังนี้

การก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออกของประเทศไทย มีลักษณะชนชั้นนำทางการเมืองเป็นตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง ที่สถาปนาอำนาจ และการจัดองค์กรของชนชั้นนำทางการเมือง อาศัยฐานครอบครัวเป็นแกนหลัก ในการสถาปนาอำนาจภายใต้ระบบกสิซึ่งเป็นฐานทางวัฒนธรรมการจัดการครอบครัวของกลุ่มคนเชื้อสายจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ระบบกสิเป็นระบบ การจัดการครอบครัวของคนจีนภายใต้ความสัมพันธ์แนวราบที่อาศัยครอบครัวเป็นองค์กร ในการบริหารจัดการ มีระบบการบริหารจัดการที่มีการแบ่งงานกันทำ รับผิดชอบ ของสมาชิกครอบครัว โดยมีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด เช่น พ่อ แม่ พี่ ๆ และจะมีการแบ่งภาระกัน ครอบครัวเป็นส่วน ๆ หรือกิจกรรมตามแต่จะมีการแบ่งกัน ในครอบครัว

กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองได้อาศัยฐานจากครอบครัวและระบบกสิมาประยุกต์ ใช้ในทางการเมืองการสถาปนาอำนาจของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัด ในภาคตะวันออก เช่น การวางแผนทางการเมือง การวางตัวผู้สมัครเพื่อเข้าสู่อำนาจ ทางการเมือง การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าอำนาจทางการเมือง การวางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในจังหวัด ต่างอาศัยฐานจากครอบครัวในการบริหารจัดการทั้งสิ้น โดยเฉพาะบทบาทการตัดสินใจ และการควบคุมอยู่หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด

การก้าวขึ้นสู่ความเป็นชนชั้นนำทางการเมืองของตระกูลต่าง ๆ ในภาคตะวันออก ของประเทศไทยได้ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจมาอย่างยาวนานจนมี ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจกลายเป็นนายทุนท้องถิ่นเป็นกลุ่มชนชั้นนำผู้มีอำนาจทางการเมือง ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและได้แปรความร่ำรวยและสถานภาพสูงทางเศรษฐกิจ ให้กลายเป็นอำนาจทางการเมืองจังหวัด

พัฒนาการสะสมทุนได้ผ่านการสถาปนาตัวจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ ในชั้นเบื้องต้นบนฐานทรัพยากรในท้องถิ่นที่ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองสามารถเข้าถึง ปัจจัยการผลิตได้ดีกว่าประชาชนโดยทั่วไป เช่น การบุกรุกที่ดินเพื่อทำการผลิตไร่

ขนาดใหญ่ การบูรณาการเพื่อสร้างร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น ขณะเดียวกัน
 นายทุนท้องถิ่นก็แสวงหาอำนาจทางการเมืองเพื่อตนเองมากขึ้นในการประกอบ
 ช่วยการประกอบการธุรกิจในระบบการสะสมทุน เป็นจุดเริ่มต้นที่ให้นายทุนท้องถิ่น
 เข้าสู่อำนาจทางการเมือง จากการกระจุกตัวของรายได้ทรัพย์สินและความมั่งคั่ง
 ของตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองก็จะนำไปสู่การกระจุกตัวของอำนาจทาง
 การเมืองภายในจังหวัดและกลายเป็นผู้ควบคุมและครอบงำอำนาจการเมืองในจังหวัด
 ในภาพรวม

เนื่องจากชนชั้นที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องใช้อำนาจทางการเมือง
 มาเพื่อปกป้องและผลิตซ้ำกระบวนการสะสมทุนที่ดำรงอยู่ในกระบวนการสะสมทุน
 ทางเศรษฐกิจของนายทุนท้องถิ่นยังมีการใช้อิทธิพลในการควบคุมทรัพยากรและอิทธิพล
 เหนือประชาชนทั่วไป ซึ่งทำให้กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองมีลักษณะแตกต่างออกไป
 จากประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัด ในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจที่กลุ่มชน-
 ชั้นนี่ยังได้นำอำนาจทางการเมืองและอิทธิพลมาเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการสะสม-
 ทุนทางเศรษฐกิจนอกจากปัจจัยการผลิตอย่างอื่น กระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ
 ของชนชั้นนำทางการเมืองมีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยเชิงโครงสร้างทั้งด้านเศรษฐกิจ
 และการเมืองระดับประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญ นโยบายการพัฒนาของรัฐบาล ที่เปิดโอกาส
 ให้ชนชั้นนำทางการเมืองสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมืองจนมีฐานะมั่งคั่งในทาง
 เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ชนชั้นนำทางการเมืองอาศัย
 ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจสร้างบารมีสังคมของชนชั้นนำทางการเมือง

กลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดในภาคตะวันออกได้อาศัยโอกาส
 จากสัมพันธ์กับปัจจัยเชิงโครงสร้างทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองระดับประเทศ
 ในจังหวะที่รัฐไทยพยายามพัฒนาระบอบประชาธิปไตยโดยการกระจายอำนาจยังท้องถิ่น
 โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เงื่อนไขดังกล่าวจึงเป็น
 ช่องทางและโอกาสสำคัญของตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง ที่อาศัยความได้เปรียบ
 ทางเศรษฐกิจการเมืองของตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง ผลักดันเครือข่ายเข้าสู่
 อำนาจทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ในจังหวัด เช่น องค์การบริหาร-
 ส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่เศรษฐกิจ

หลักของจังหวัด รวมถึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อการวางรากฐานการเมืองระดับชาติ
ของตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง เกิดระบอบประชาธิปไตยแบบสืบทอดอำนาจ
ในกลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง หรือที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบกรรมพันธุ์
ประชาธิปไตยของตระกูล (heredity democracy) จากความได้เปรียบจากฐานเศรษฐกิจ
การเมืองของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองในจังหวัด ทำให้พื้นที่การเมืองภายในจังหวัด
ยังเต็มไปด้วยการเล่นพรรคเล่นพวก และระบบเครือญาติและเครือข่ายพันธมิตรทาง
การเมือง อำนาจอธิปไตยที่กระจายไปยังท้องถิ่นยังคงถูกควบคุมโดยความสัมพันธ์
ส่วนบุคคลเป็นสาระสำคัญ แม้ว่ารูปแบบของการแข่งขันทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป
จากการต่อสู้แย่งชิงในระบบราชการ มาเป็นการต่อสู้แย่งชิงในการเลือกตั้ง แต่ เนื้อแท้
ของการแข่งขันยังคงเหมือนเดิมของกลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง

นอกจากนี้การสถาปนาอำนาจอธิปไตยและการจัดองค์กรชนชั้นนำ
ของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองนอกจากสนับสนุนเครือญาติเข้าสู่อำนาจอธิปไตย
ในจังหวัด ยังได้มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง หรือที่เรียกว่า เครือข่ายอำนาจ
โดยกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง มีความเชื่อมโยงกันบนผลประโยชน์ทาง
เศรษฐกิจการเมืองอย่างลงตัวของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำ กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง
ได้อาศัยกลไกอำนาจอธิปไตย โอกาสทางการเมืองเข้าไปควบคุม แทรกแซง
หรือรับรู้ข้อมูลเชิงนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่รัฐที่จะเกิดขึ้น
ในเขตอิทธิพลทางการเมืองของตนเอง เช่น กว้านซื้อที่ดินเพื่อรองรับการพัฒนาของรัฐ
เช่น การตัดถนนเส้นยุทธศาสตร์ การสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ การสร้างเขตพื้นที่
อุตสาหกรรม ศูนย์กำจัดขยะรวม ฯลฯ โครงการพัฒนามหาโครงการที่เกิดขึ้นจากนโยบาย
ของรัฐที่ลงมาในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออก เป็นโอกาสสำคัญของกลุ่มชนชั้น
ผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เข้าถึงข้อมูลการพัฒนาของรัฐได้รวดเร็วกว่าประชาชนโดยทั่วไป
อาศัยโครงการพัฒนามหาโครงการในการสร้างกำไรภายใต้กระบวนการสะสมทุนทาง
เศรษฐกิจของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดในรูปแบบต่าง เช่น กว้านซื้อที่ดิน รับเหมา-
ก่อสร้าง พัฒนาที่ดิน เพื่อสร้างกำไรแก่กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในระดับจังหวัด
รวมทั้งการวางนโยบายการพัฒนาจังหวัดผ่านองค์กรปกครองท้องถิ่นที่กลุ่มชนชั้นนำ

เข้าไปมีอำนาจโดยตรงหรือสามารถควบคุมอำนาจผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง
ดังกล่าวนำไปสู่การสภาวะผลประโยชน์ทั้งซับซ้อนในท้องถิ่น (local conflict of interest)
เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นนำ
เนื่องจากโครงการพัฒนาระดับจังหวัดที่ผ่านองค์กรปกครองท้องถิ่น

โดยเฉพาะโครงการรับเหมาก่อสร้างในโครงการพัฒนาของรัฐระดับจังหวัด
หรือในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เป็นทั้งผู้บริหาร-
องค์กรปกครองท้องถิ่น จะเป็นผู้ดำเนินรับเหมาก่อสร้างเอง หรือในบางโครงการ
ก็กระจายแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองเพื่อรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
เป็นการสร้างกำไรในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจแก่กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทาง
การเมืองและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน รวมทั้งกรณี
การหักเปอร์เซ็นต์ การหักหัวคิว ของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในโครงการ
รับเหมาก่อสร้างภายในจังหวัดที่ตนเองมีอำนาจ

นอกจากนี้การวิจัยของผู้วิจัย ยังพบว่า ความแข็งแกร่งของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจ
ทางการเมืองระดับจังหวัดในภาคตะวันออก นอกจากสถาปนาตัวมาจากความมั่งคั่ง
ทางเศรษฐกิจในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและอำนาจทางการเมืองที่เขาไป
ควบคุมและครอบงำอำนาจทางการเมืองเพื่อการผลิตซ้ำการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ
กระบวนการสะสมทุนทางสังคมอย่างต่อเนื่องของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองด้วย
การสะสมทุนทางสังคม เป็นกระบวนการภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่บนฐาน
ของความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน เสียสละ เชื้อมนัศรธาไว้วางใจกัน
และพฤติกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมไทยได้อย่างลงตัว
กระบวนการสะสมทุนทางสังคมเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญภายใน
ท้องถิ่น การสะสมทุนทางสังคมของกลุ่มชนชั้นนำในจังหวัดได้เชื่อมโยงกับ
ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่มีค่านิยมในการตอบแทนบุญคุณซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยน
แบบไม่เท่าเทียมกันในจังหวัด ความแข็งแกร่งของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมือง
ระดับจังหวัด เกิดจากการสร้างกลไกอุปถัมภ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้คนกลุ่มนี้ได้รับ
ประโยชน์จากการขู่เข็ญและความสัมพันธ์และความชอบธรรมที่มีมาตั้งแต่เดิม

และมีรากฐานอยู่กับสังคมหรือที่เรียกว่าการสะสมทุนทางสังคม (social capital) มาเสริมสร้างฐานทางสังคมให้แข็งแกร่งของตระกูลชนชั้นท้องถิ่นยิ่งขึ้น

โดยมีกลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัดที่ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและเริ่มมีอำนาจทางการเมืองได้สถาปนาตัวเป็นบ้านใหญ่ในจังหวัด มีหน้ามีปากป้อนดูแล ช่วยเหลือ กระจายผลประโยชน์เศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตร นำไปสู่สภาพความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันมีลูกพี่และลูกน้อง ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างบารมีทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดโดยการสะสมทุนทางสังคมผ่านกลไกอุปถัมภ์ มีขอบเขตเครือข่ายที่กว้างขวางทั้งเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง การช่วยเหลือชาวบ้านประชาชนโดยทั่วไป ภาคสังคม ส่วนราชการ ศาสนาในพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่ประชาชนมองการช่วยเหลือจากกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองนั้นเป็นเรื่องปกติและในขณะเดียวกันประชาชนก็มีความคาดหวังต่อกลุ่มชนชั้นนำในลักษณะดังกล่าวมากกว่า ที่จะให้เป็นตัวแทนของเขาในทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว จากกรณีวิจัยของผู้วิจัย พบว่า กลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองระดับจังหวัดในภาคตะวันออก ต้องใช้เงินปีละ 5-100 ล้านบาท ในการช่วยเหลือประชาชนในเขตพื้นที่ฐานอำนาจทางการเมืองของตน เพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์และรักษาเครือข่ายฐานอำนาจทางการเมืองต่อประชาชนในพื้นที่

การอุปถัมภ์ของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองเกิดขึ้นหลายรูปแบบ เช่น การประกันตัวในคดีความต่าง ๆ เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งในท้องถิ่น ฝากคนเข้าทำงานในองค์กรภาครัฐและเอกชนในพื้นที่อำนาจของกลุ่มชนชั้นนำ ฝากเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย ให้เงินสนับสนุนในรูปแบบให้เปล่า เช่น ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเหล้า กฐิน ผ้าป่า งานวัด งานสังคมในรูปแบบของภาษีสังคมโยกย้ายข้าราชการในระดับต่าง ๆ ที่ตนเองมีเครือข่าย

รวมทั้งจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองให้เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง และกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองยังได้อาศัยกลไกของระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการสร้างอิทธิพลและเครือข่ายอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นของกลุ่มชนชั้นนำในการกระจาย

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองให้คนในเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ทำให้บทบาทและสถานภาพของกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้

การสร้างและบริหารเครือข่ายทางการเมืองในจังหวัดภายใต้การบริหารของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองโดยกลุ่มชนชั้นนำได้มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดโดยกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง และการบริหารเครือข่ายการเมืองในจังหวัด นำไปสู่การก่อรูปขึ้นขององค์กรชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดภายใต้อิทธิพลของตระกูลใหญ่ในจังหวัด เข้ายึดครองพื้นที่อำนาจทางการเมืองไว้ในกลุ่มของตนเองให้มากที่สุด เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองของตระกูลชนชั้นนำและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

องค์กรชนชั้นนำของตระกูลชนชั้นนำระดับจังหวัดที่ถูกสถาปนาอำนาจและตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด ดำรงอยู่ได้ด้วยการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญในการหล่อเลี้ยงให้องค์กรชนชั้นนำการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองผ่านปกครองท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยการสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

ท่ามกลางกระแสการกระจายอำนาจและระบบธุรกิจการเมืองที่ขยายตัวจากระดับชาติเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นกลายเป็นตัวแทนของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง ในหลายกรณีการวิจัย พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ชนะการเลือกตั้งมาจากการสนับสนุนจากกลุ่มตระกูลชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองทั้งในรูปแบบที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย เช่น สนับสนุนทรัพยากรทางการเมือง เครือข่ายหัวคะแนน เครือข่ายฐานคะแนนเสียง เงิน อิทธิพลมืด เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

การผลึกเป็นปริมณฑลของโครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายใต้การนำของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง เป็นผลผลิตของการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ความสำเร็จเปรียบในด้านทรัพยากรทางการเมืองเศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำ

ทางการเมือง และอาศัยความได้เปรียบเข้าช่วงชิงอำนาจทางการเมืองไว้ในกลุ่มของตนเอง และกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองในเครือข่ายของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง จนกลายเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น เป็นองค์กรชนชั้นนำระดับจังหวัดภายใต้ อิทธิพลของตระกูลใหญ่ การก่อรูปโครงสร้างอำนาจมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกระจุกตัว ของอำนาจกับความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง

กลุ่มตระกูลชนชั้นนำระดับจังหวัดจึงมีฐานะเป็นกลุ่มคนที่อยู่บนจุดยอดสุด ของปิรามิดของการแบ่งชั้นทางสังคมภายในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออก การมีอำนาจแบบชนชั้นนำตั้งอยู่บนการจัดองค์การเพื่อการครอบงำหรือปกครองคน เนื่องจากผู้นำองค์กรสามารถควบคุมการใช้ทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ทรัพย์สินความมั่งคั่ง พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด ผูกขาด การตัดสินใจทางการเมืองภายในจังหวัดไว้ในอำนาจของกลุ่มตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองเพียงไม่กี่กลุ่มตระกูล ประชาชนจึงกลายเป็นเพียงตัวละครที่สร้างความชอบธรรม ในอำนาจแก่ให้ชนชั้นนำทางการเมือง ประชาชนไม่ใช่เจ้าของอำนาจ เพราะอำนาจถูกสัมปทานไปโดยกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองภายในจังหวัด

การอภิปรายผลการศึกษาในเชิงทฤษฎีและนัยที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยของผู้วิจัยและการนำเสนอตัวแบบในการวิเคราะห์ชนชั้นนำทางการเมืองและการก่อรูปขึ้นของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกที่พัฒนาขึ้น จากแนวคิดจากทฤษฎีที่และองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจในประเทศไทย และต่างประเทศ ได้พัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่สำคัญทั้งแนวคิดที่พัฒนา จากสังคมตะวันตกและแนวคิดทฤษฎีของสังคมไทยมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาอธิบาย การก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำทางการเมืองท้องถิ่นและการตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจทางการเมืองในภาคตะวันออก

กล่าวได้โดยสรุปว่า โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบผสมผสาน (mixed model) ผลการวิจัย ในคุณูปนิพนธ์ได้อธิบายให้เห็นการก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำทางการเมือง และการตกผลึกเป็น โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มีการก่อรูปกระบวนการสะสมทุน

ทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ในจังหวัด การบริหารเครือข่าย
การเมืองในจังหวัด และปฏิสัมพันธ์จากปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระดับชาติ

ตัวแบบที่ผู้วิจัยนำเสนอจากข้อค้นพบในการวิจัย อธิบายการก่อรูปของชนชั้นนำ
ทางการเมืองและการตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจทางการเมือง เนื่องจากการวิจัย
ชนชั้นนำท้องถิ่นในวงวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ผ่านมายังไม่เพียงพอ
ในการอธิบายชนชั้นนำท้องถิ่น โดยเฉพาะการวิจัย ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งให้ความสำคัญ
ในการศึกษาเพียง 3 มิติ คือ

1. การศึกษาที่พยายามระบุให้ได้ว่าใคร คือ ชนชั้นนำทางการเมืองในท้องถิ่น
2. การศึกษาบทบาทอิทธิพลการใช้อำนาจทางการเมืองของชนชั้นนำท้องถิ่น
3. การศึกษาที่ผ่านมานั้นการถกเถียงกันของสำนักคิดใหญ่ระหว่าง สำนัก-
ชนชั้นนำนิยมและสำนักพหุนิยมในการอธิบายอำนาจในชุมชนใดชุมชนหนึ่งมากกว่า
พิจารณาในรายละเอียด

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2515) ศึกษา รายงานวิจัยเรื่อง บุคคลชั้นนำ โครงสร้าง
แห่งอำนาจ และการเมืองในชุมชนไทย การวิจัย จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ เป็นการวิจัย
เปรียบเทียบโครงสร้างอำนาจและชนชั้นระหว่าง 2 เทศบาล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวม
ข้อมูล 3 วิธี คือ การวิจัย จากเอกสาร การสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ โดยนำแบบสอบถาม
ถามไปสัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวไม่ระบุตัวผู้นำ และใช้วิธีการระบุตัวชนชั้นนำ
จากนั้นก็ให้ผู้รู้ด้วยกันจัดลำดับว่าใครมีอำนาจมากกว่ากัน ผลการวิจัยพบว่า บุคคล
ชั้นนำในชุมชนที่ศึกษาทั้ง 2 แห่ง ส่วนใหญ่มีหรือเคยมีตำแหน่งแบบทางการเมืองมาก่อน
สำหรับบุคคลที่ไม่มีตำแหน่งก็ต้องเป็นที่มียศบรรดาศักดิ์ หรือมีคุณสมบัติอื่น ๆ เช่น
สถานที่เกิด สัญชาติ เชื้อชาติ อายุ เพศ การศึกษา ซึ่งการค้นพบสอดคล้องกับสมมติฐานที่
ตั้งเอาไว้ คือ ทรัพย์สินสมบัติและตำแหน่งหน้าที่เป็นคุณสมบัติที่ทำให้บุคคลในสังคมไทยรับ
การยกย่องว่า เป็นบุคคลชนชั้นนำ นอกจากจะสอดคล้องกับสมมติฐานที่จักรกฤษณ์
นรนิติผดุงการ ตั้งไว้แล้วนั้น ยังพบว่า สอดคล้องกับการวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจภายใน
ชุมชนแบบชนชั้นนำตามความเชื่อว่า ชนชั้นนำมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ และชนชั้นนำ
มีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไปในด้านอำนาจฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพ
ทางสังคม

Radom Wongnom (1980) ศึกษาเรื่อง *Opinion Leadership and Elite in Rural Thailand: A Case Study of Two Village* เป็นการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบชุมชนหมู่บ้านภาคเหนือและภาคกลาง โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดสองอย่างควบคู่กันเป็นกรอบในการวิจัย คือ หนึ่งผู้นำความคิดเห็น (opinion leadership) โดยใช้วิธีการวิจัย คือ วิธีโครงข่ายทางสังคม (sociometric method) และสอง การศึกษาชั้นนำโดยวิธีการระบุชนชั้นนำทางชื่อเสียง ผลการศึกษาของระดม พบว่า ถ้ามองจากตัวบุคคลที่ได้รับการระบุว่า เป็นชนชั้นนำ “ชนชั้นนำและผู้นำทางความคิดเห็น เกือบจะเป็นกลุ่มเดียวกัน” แต่ถ้ามองจากตัวบุคคลที่ได้รับการระบุว่า เป็นผู้นำทาง ความคิดแล้ว พบว่า ผู้นำความคิดเห็นมีลักษณะกระจายกว่าชนชั้นนำหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ชนชั้นนำทั้งหมดมักจะเป็นผู้นำความคิดเห็น แต่ว่าผู้นำความคิดเห็นเป็นเพียงส่วนเดียว เท่านั้นที่เป็นชนชั้นนำ และยิ่งสังคมเจริญเท่าใดการแบ่งผู้นำออก 2 ประเภท ยิ่งเกี่ยวข้อง กันมากขึ้นเท่านั้น และการมีหรือเคยมีตำแหน่งในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคล ยกย่องว่าเป็นผู้นำ

Hunter (1953) ศึกษาเรื่อง *Community Power Structure: A Study of Decision Makers* พยายามศึกษาอำนาจในชุมชนที่ แอนแลนตา รัฐจอร์เจีย โดยการสอบถามคน กลุ่มต่าง ๆ ว่า ใครเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในชุมชนและพบว่า อำนาจทางการเมืองในเมือง ดังกล่าวกระจุกตัวอยู่ในเมืองชนชั้นนำเพียง 40 คน ทั้งนี้ผู้ที่มีอิทธิพลครอบงำอยู่ใน กลุ่มชนชั้นนำดังกล่าว คือ ตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ด้านการค้าและอุตสาหกรรม ในเมืองนั้น การศึกษาชนชั้นนำของ Hunter ใช้วิธีการพิจารณาจากผู้มีชื่อเสียงในชุมชน (reputational approach)

Thornell (1981) ศึกษาเรื่อง *The Influence of the Community Power Structure on School Board Decision-Making* การวิจัย พบว่า โครงสร้างอำนาจของชุมชนที่มีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน ในการบริหารหรือตัดสินใจ ของคณะกรรมการบริหารจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจ ภายใต้ โครงสร้างอำนาจของชุมชนมีการพัฒนาเทคนิคการสื่อสารที่ดีขึ้นกับ โครงสร้างอำนาจ ในพื้นที่จะเห็นได้ว่า การศึกษาของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศยังมีข้อจำกัด การศึกษา ยังไม่สามารถอธิบายให้เห็นการก่อรูปและพลวัตรทางการเมืองของชนชั้นนำ

ทางการเมืองได้ การศึกษาอธิบายให้เห็นเพียงแค่ว่าใคร คือ ชนชั้นนำทางการเมือง ในท้องถิ่นและชนชั้นนำทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างไรกับการตัดสินใจทางการเมืองในท้องถิ่น

นอกจากนี้ในวงวิชาการยังเป็นการถกเถียงกันระหว่าง 2 สำนักคิดระหว่าง สำนักชนชั้นนำ สำนัก พหุนิยม กล่าวคือ การวิจัยของกลุ่มชนชั้นนำนิยม ที่เชื่อว่า โครงสร้างอำนาจในสังคมมีลักษณะรวมศูนย์อยู่กับคนจำนวนน้อยของชุมชนซึ่งเป็นบุคคลชั้นนำโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลชั้นนำทางเศรษฐกิจและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ จะควบคุมหรืออยู่เบื้องหลังและอาจจะเป็นผู้มีบทบาททางการเมืองในสังคมนั้น ๆ ซึ่งกลุ่มชนชั้นนำจะมีตำแหน่งและสถานภาพสูงในสังคมอีกทีหนึ่ง กลุ่มชนชั้นนำ จะมีการจัดองค์กรชนชั้นนำเพื่อรักษาและครอบครองผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ และการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำ มีวัฒนธรรมของกลุ่มชนชั้นนำแตกต่างจากมวลชน อย่างชัดเจน

ในขณะที่การวิจัยของกลุ่มพหุนิยม ที่มีความคิดเห็นแย้งกับกลุ่มแรก คือ โครงสร้างอำนาจชุมชนหาได้ผูกขาดโดยชนชั้นนำไม่ สำนักพหุนิยมเชื่อว่าอำนาจ ในสังคมไม่มีการกระจุกตัวในกลุ่มชนชั้นนำ สำนักนี้เห็นว่า อำนาจในสังคมมีการกระจาย ไปยังกลุ่มต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แต่ละกลุ่มมีอำนาจในการในการเรียกร้อง กดดัน ผลประโยชน์ในสังคมและระบบการเมืองได้เท่า ๆ กัน ลักษณะการตัดสินใจในโครงสร้าง อำนาจของสังคมสำนักพหุนิยมเชื่อว่าจะกระจายอำนาจ ในสังคมที่ซับซ้อน คงเป็นไปได้ ยากถ้าอำนาจจะกระจุกตัวอยู่กับปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคน ในทางตรงกันข้าม อำนาจ ทางการเมืองจะมีการแยกส่วนและกระจัดกระจายออกไปอยู่กับประชาชนหลากหลาย กลุ่มที่กระทำกิจกรรมทางการเมืองการกระจายตัวของอำนาจไปตามขั้นต่าง ๆ ในสังคม

จากการวิจัยของนักวิชาการที่ผู้วิจัยนำเสนอในข้างต้นและหากพิจารณา ในรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยชนชั้นนำทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจ จะพบ การวิจัยยังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถทำให้เราเข้าใจ โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นและชนชั้นนำ ท้องถิ่นได้อย่างดีพอและสอดคล้องกับความเป็นจริงเท่าที่ควร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการวิจัย โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นไทยเท่าที่ผ่านมากกว่า 3 ทศวรรษ พบว่า การวิจัยที่ได้รับความสนใจอยู่ในวงแคบทำให้ผลิตผลของวิจัยดูเหมือนจะไม่น่าสนใจในวงวิชาการไทย

เป็นผลให้การวิจัยและถกเถียงในเชิงทฤษฎีกับสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย จึงไม่ค่อยชัดเจนและสอดคล้องกับความเป็นจริงและท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ในสังคมไทยปัจจุบันยังทำให้การวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นและชนชั้นนำท้องถิ่น ยิ่งห่างไกลจากองค์ความรู้ที่ทางวิชาการมีอยู่และไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ และไม่มีการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านนี้เลย

เนื่องจากการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการนำเอากรอบทฤษฎีและประสบการณ์การวิจัย โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในบริบทของต่างประเทศ มาอธิบายโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น-ไทยจนดูเหมือนกับยัดข้อมูลให้เข้ากับกล่องแนวคิดของสำนักใดสำนักหนึ่งจนขาด รายละเอียดที่สะท้อนความเป็นจริง ภายใต้อาณัติใหม่ของประเทศไทยและบริบท ทางสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมากมาย

การทำความเข้าใจหรืออธิบายในทางวิชาการ จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับชนชั้นนำท้องถิ่นและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นจากการอภิปรายเชิงทฤษฎี ซึ่งให้เห็นถึงนัยเชิงทฤษฎีที่ได้จากการวิจัยที่สำคัญของผู้วิจัยที่แตกต่างจากการวิจัย ในวงวิชาการที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อเป็นการเติมเต็มการวิจัยเกี่ยวกับชนชั้นนำทางการเมือง คือ การพัฒนาตัวแบบการอธิบายชนชั้นนำทางการเมืองที่มุ่งเน้นรายละเอียดเชิงลึก ที่อธิบายให้เห็นการก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออกของประเทศไทย นั้นมีความแตกต่างจากการวิจัยชนชั้นนำทางการเมืองที่ผ่านมาของนักวิชาการทั้งใน และต่างประเทศ กล่าวคือ ตัวแบบการวิจัยของผู้วิจัยจะช่วยให้การวิเคราะห์ชนชั้นนำ มีลักษณะการวิจัยในเชิงลึกโดยการวิจัยพยายามอธิบายให้เห็นความเป็นพลวัต (dynamic) ของชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งมีนัยที่แตกต่างจาก การวิจัยชนชั้นนำทางการเมืองของนักวิชาการ โดยทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ ที่นิยม วิจัยในลักษณะหยุดนิ่ง (static) เพียงวิจัยว่า ใครมีอำนาจในปริมาตรหนึ่ง ๆ และเขาใช้อำนาจอย่างไร มีบทบาทและอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในพื้นที่อย่างไร

โดยตัวแบบในการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้อาศัยฐานแนวการวิจัย ในเชิงประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยใช้อธิบายจะช่วยให้เราเข้าใจพัฒนาการการก่อรูปขึ้น ของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นและการตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจในลักษณะการดู ภาพยนตร์ที่ช่วยให้เราเห็นภาพความเป็นมาในอดีตและสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่าง

เป็นกระบวนการ เนื่องจากการวิจัยแนวประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้างตั้งอยู่บนปรัชญา-
สัจนิยมเชิงวิทยาศาสตร์ที่มองความเป็นสาเหตุอย่างเป็นกระบวนการต่างจาก
การวิเคราะห์ในเชิงปริมาณบนพื้นฐานปรัชญาปฏิฐานนิยมที่มองภาคตัดขวาง
ของความสม่ำเสมอของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเหตุกับผลจึงทำให้การวิเคราะห์
เสมือนภาพถ่ายจึงไม่สามารถทำให้เราเข้าใจปรากฏการณ์ได้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ที่ผ่านมาการวิจัยชนชั้นนำของนักวิชาการที่ผ่านมามักให้ความสำคัญ
วิเคราะห์ชนชั้นนำทางการเมืองบนรากฐานของปรัชญาปัจเจกชนนิยม (methodological
individualism) ที่มีลักษณะการวิจัยเฉพาะการระบุตัวชนชั้นนำในลักษณะปัจเจกชน
ที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับระบบสังคม จึงขัดกับหลักความเป็นจริงสังคมไทยที่ความสัมพันธ์
ของเป็นกลุ่ม (group concept) อย่างชัดเจนและเข้มข้น เช่น ระบบเครือญาติ พรรคพวก
เพื่อนฝูง เครือข่าย

การวิเคราะห์ชนชั้นนำบนฐานของปรัชญาปัจเจกชนนิยมจึงเกิดปัญหาลดทอน
การวิเคราะห์ (reductionism) ดังนั้น การวิเคราะห์ชนชั้นนำทางการเมืองและ โครงสร้าง
อำนาจท้องถิ่นของประเทศไทยควรจะทำให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แบบองค์รวมที่ตั้ง
บนฐานมโนทัศน์แบบกลุ่มภายใต้ความสัมพันธ์ ระบบเครือญาติ พรรคพวก เพื่อนฝูง
เครือข่าย มากกว่าที่จะวิจัยในลักษณะปัจเจกชน

นอกจากนี้ตัวแบบการวิเคราะห์ของผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการพิจารณา
ความสัมพันธ์กับปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระดับชาติต่อการก่อรูปขึ้นของกลุ่มชนชั้น-
นำท้องถิ่น เช่น รัฐธรรมนูญ นโยบายการพัฒนาของรัฐ กระแสพรรคการเมือง เป็นต้น
ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับการก่อรูปขึ้น
ของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในท้องถิ่นที่อาศัยช่องทางและ โอกาสจากปัจจัย
เชิงโครงสร้างดังกล่าว

ตัวแบบในการวิเคราะห์ของผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับการพิจารณาการก่อรูป
ของชนชั้นนำทางการเมืองผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคม
ของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองการใช้ประโยชน์จากความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจการเมือง
เพื่อก้าวไปสู่อำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นการสร้างและการบริหารเครือข่ายอุปถัมภ์
ที่ผ่านจากระบบการสะสมทุนทางสังคม

การสร้างและการบริหารเครือข่ายทางการเมืองภายในท้องถิ่น การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองแก่เครือข่ายเพื่อสถาปนาโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น และตัวแบบในการวิเคราะห์ของผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับการพิจารณาการก่อรูปของชนชั้นนำทางการเมืองผ่านกระบวนการทางการเมืองในท้องถิ่น เช่น การต่อสู้แข่งขันช่วงชิงอำนาจทางการเมืองในเวทีการเมืองท้องถิ่น ความขัดแย้ง และการประนีประนอมของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง ภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่ตกผลึกและมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองภายในจังหวัด รวมถึงการตัดสินใจทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง

กล่าวโดยสรุปตัวแบบการวิเคราะห์ของผู้วิจัยจึงเป็นการวิจัยที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างแนวคิดต่าง ๆ เพื่อวิจัยพัฒนาการการก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำทางการเมืองท้องถิ่น และการตกผลึกของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าท้องถิ่นไทยไม่ว่าจะเป็นจังหวัดตำบลหรือหมู่บ้านอยู่ในช่วงกำลังการเปลี่ยนแปลงจึงเกิดการปะทะประสาน (articulation) ในช่วงที่เกิดการปะทะประสานระหว่างโครงสร้างรูปแบบต่าง ๆ แล้วแต่บริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม

การพัฒนาตัวแบบในการวิจัยจึงต้องสะท้อนความเป็นจริงของปรากฏการณ์ในท้องถิ่นแล้วจึงสรุปเป็นตัวแบบในการวิเคราะห์หรือทฤษฎีดับพื้นที่ของสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากการวิจัยของนักวิชาการที่ผ่านมาที่เน้นการพิสูจน์ว่า ใคร คือ ชนชั้นนำในท้องถิ่นและชนชั้นนำในท้องถิ่นมีอำนาจการตัดสินใจทางการเมืองอย่างไร โดยอาศัยวิธีการจากตะวันตกเป็นสาระสำคัญโดยละเลยบริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ของสังคมไทยในการพิจารณา

ข้อเสนอแนะทางวิชาการจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการวิจัย

1. เสนอให้รัฐบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวางและจริงจัง ตั้งแต่กระบวนการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ และการปกครองท้องถิ่นระดับเยาวชนในลักษณะหลักสูตรการเรียนการสอนจนถึงระดับ

ประชาชนทั่วไปเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น

2. เสนอให้รัฐบาลให้ความสำคัญต่อกระบวนการกระจายอำนาจในหลายรูปแบบ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เช่น ภาคประชาสังคม กลุ่มพลังต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ เครือข่ายประชาสังคมในท้องถิ่น สภาองค์กรชุมชน และมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ ตามฐานทรัพยากรของท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อสร้างความหลากหลายและการถ่วงดุลอำนาจ ในท้องถิ่น

3. เสนอให้รัฐบาลพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองให้เข้มแข็งเพื่อการตรวจสอบ ควบคุม การเมืองในระบบตัวแทนในท้องถิ่นที่ถูกครอบงำโดยกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองเพียงไม่กี่ตระกูลในจังหวัด โดยรัฐบาลต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) ในรูปของประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy) หรือประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (deliberative democracy) ของประชาชนในท้องถิ่นและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นคู่ขนานไปกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือผู้แทน (representative democracy) ผ่านการเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียว

4. เสนอให้รัฐบาลส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัยประจำภูมิภาคให้เข้ามาช่วยเหลือรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในการศึกษา การวิจัย การเรียนการสอน ด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีหลักสูตรการเมือง (politics) การปกครอง (government) และการบริหารงาน (governance) ท้องถิ่นที่มีฐานมาจากการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่ และไม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกับกลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่น สร้างความเสียหายกับประชาชนในท้องถิ่นในประเทศชาติในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการเพิ่มมาตรการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

เพื่อสร้างการกลไกว่างขวางระหว่างประชาชน กับกลุ่มชนชั้นนำการเมืองท้องถิ่นที่ครอบงำ กลไกการบริหารจัดการทางการเมืองและการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น

2. การกำหนดแนวทางความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแนวทางความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะเป็นแนวทางการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในโครงการต่าง ๆ ที่ส่วนท้องถิ่นริเริ่ม ก่อนจะมีการปฏิบัติตามโครงการนั้น ๆ เช่น การทำประชาพิจารณ์ เป็นต้น

3. การออกกฎหมายป้องกันการปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการประพฤติทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สต.ง.) เข้าไปมีบทบาทในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ทั้งความจำเป็นที่จะต้องให้สำนักงาน ป.ป.ช. และ สต.ง. เข้าามีบทบาทในการตรวจสอบนี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้องค์กรอิสระต้องเข้ามา มีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างโปร่งใส ตามรูปแบบการบริหารปกครองที่ดีหรือธรรมาภิรัฐ

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจและทราบถึงขั้นตอนและวิธีการในการเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อย่างจริงจังตามกฎหมายและอย่างเป็นระบบจริงอยู่แม้ว่าประชาชนจะมีสิทธิในการกระทำได้ดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ แต่ในภาคปฏิบัติเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยาก รวมการเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมายท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ข้อนี้นี้เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ที่ให้ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารระดับประเทศและสมาชิกรัฐสภา ข้อดีของการเปิดโอกาสให้ประชาชนดำเนินการดังกล่าวนี้ ก็คือ ประชาชนจักได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของตนเองและรู้จักพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าทางด้านสติปัญญาและอาชีพการงาน ซึ่งจะส่งผลให้การเข้าชื่อถอดถอนมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

5. ให้ความสำคัญกับหลักบริหารการปกครองที่ดี (good governance) เป็นหลัก การปฏิบัติตามระบบแผนงานอย่างหนึ่ง การใช้ระบบบริหารแบบนี้มาช่วยตรวจสอบ การปฏิบัติงาน ทำให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของส่วนท้องถิ่นด้วย เพราะเป็นระบบการตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

6. ส่งเสริมการเลือกตั้งเสรีในท้องถิ่นให้มากขึ้นเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ ทางการเมืองและสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่ประชาชน เช่น สนับสนุนสนับสนุน การเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน วาระ 4 ปี เพื่อการการผูกขาดอำนาจในท้องถิ่น หรือสนับสนุนให้มีวาระการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นเพียงแค่ 2 วาระเหมือนที่เดิม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสามารถเข้ามาบริหารงาน องค์การปกครองท้องถิ่นเพื่อป้องกันการผูกขาดอำนาจของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง ที่มีเครือข่ายและประสบการณ์

7. ปฏิรูปโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งการปรับเปลี่ยนไปสู่ วัฒนธรรมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ด้วยการการพัฒนาภาวะผู้นำท้องถิ่นด้านจริยธรรม คุณธรรม และธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์การปกครองท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้าง การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นให้โปร่งใส สุจริตและสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรม- ประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์การปกครอง ท้องถิ่น

8. ส่งเสริมการกระจายอำนาจแก่องค์กรชุมชน และสภาพพัฒนาการเมืองให้มี บทบาทมากขึ้นในท้องถิ่น เป็นการเติมเต็มกระจายอำนาจการบริหารการปกครองสู่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เนื่องจากที่ผ่านมาทำให้เกิดคำถามต่อสาธารณะ ในหลายด้าน ทั้งคำถามในเรื่องการกระจายอำนาจเพียงเพื่อผ่องถ่ายอำนาจจากรัฐ หรือราชการส่วนกลาง แล้วเปลี่ยนเป็นอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในท้องถิ่น

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่เรื่องการกระจายอำนาจ (paradigm shift) ให้เกิดขึ้นในสังคม โดยที่มองไปที่เป้าหมายสำคัญที่แท้จริงของการกระจายอำนาจ อันได้แก่ การกระจายอำนาจการตัดสินใจในวิถีชีวิตตนเองไปสู่ประชาชน ชุมชนในพื้นที่

ด้วยแนวทางของการให้ประชาชนได้เรียนรู้ มีส่วนร่วม จัดการชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเอง ร่วมกันกับองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมสาธารณะสามารถสนองตอบ ต่อปัญหา และความต้องการของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกันตามบริบท ของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเท่ากับเป็นการสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เนื่องจากชุมชนจัดการตนเองได้เอง ไม่ต้องรอ หรือเรียกร้องการจัดบริการสาธารณะจากราชการส่วนกลาง หรือรัฐบาลเท่านั้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เสนอให้มีการวิจัยเกี่ยวกับชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจ-ท้องถิ่นในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่าง เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางทฤษฎีของประเทศไทย
2. เสนอให้มีการวิจัยทบทวนสรุปบทเรียนการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น ในประเทศไทยในรอบ 10 ปี (นับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน)
3. เสนอให้มีการวิจัยกับความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองท้องถิ่น (local politics) การปกครองท้องถิ่น (local government) และการบริหารงานท้องถิ่น (local governance) ของประเทศไทย